

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії
Навчальний рік 2025-2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: нормативний

Форма здобуття освіти: заочна

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 23 «Соціальна робота»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Соціальна робота»

Перший (бакалаврський) рівень освіти

Курс 4

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“26” серпня 2022 року №1

Завідувачка кафедри

(підпис)

К.І. Карпенко
(прізвище та ініціали)

“26” серпня 2022 року

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

(назва)

Протокол від
“31” серпня 2022 року №1

Голова

(підпис)

О.Ю. Вовк
(прізвище та ініціали)

“31” серпня 2022 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

Дейнека Володимир Васильович, старший викладач кафедри філософії

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1) Рогова Алла Валентинівна, асистентка кафедри філософії

Професійні інтереси: філософія, якість освіти, проблеми етикету, дискримінація та міжкультурні комунікації.

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=492>

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-8553-7370>

Контактний телефон: +380677575133

Корпоративна пошта викладача: av.rohova@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, GoogleMeet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

2) Москвін Ярослав Вікторович, асистент кафедри філософії

Професійні інтереси: антропологія, етична теорія, філософія мистецтва.

Профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=15391>

Контактний телефон: +380988524412

Корпоративна пошта викладача: yv.moskvin@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Етика соціальної роботи» складений відповідно до Освітньо-професійної програми «Соціальна робота» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальність: 231 «Соціальна робота» (ОКР «Бакалавр»).

Опис освітнього компоненту. Вивчення дисципліни «Етика соціальної роботи» спрямоване на ознайомлення студентства із цілісним уявленням про специфіку етики, вироблення навичок їх реалізації на практиці, обґрунтування необхідності засвоєння етичного знання з метою використання його у майбутній професійній діяльності; сприяння формуванню високої моральної відповідальності. Курс етики спрямований на опанування найголовніших засад взаємовідносин між людьми; на вивчення етики як практичної філософії; на розуміння головних характеристик етичних теорій, які фіксують зміни в сучасному суспільстві та пояснюють їх.

Предметом вивчення освітнього компоненту є етика як наука про мораль, її сутність, походження та розвиток.

Міждисциплінарні зв'язки. Освітній компонент «Етика соціальної роботи» має, передусім, зв'язки з такими дисциплінами, як «Філософія», «Релігієзнавство», «Етикет у суспільстві та медицині», «Етичні проблеми в медицині», «Біоетика», «Академічна доброчесність».

Пререквізити: Для вивчення дисципліни є бажаним попереднє засвоєння інших предметів суспільно-гуманітарного напрямку, в першу чергу «Філософія» і «Логіка, формальна логіка» натомість, це не є обов'язковим.

Постреквізити: знання принципів і засад академічної доброчесності суттєво впливає на весь подальший процес навчання, оскільки стимулює зміни моральних орієнтирів у студентів по відношенню до власного навчання і до цінностей життя в цілому.

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4208>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту «Етика соціальної роботи» є залучення до фундаментальних моральних та естетичних цінностей, перетворення їх у стійкі переконання та мотиви поведінки, пробудження відчуття відповідальності за самовдосконалення, формування уміння орієнтуватися у світі міжлюдських відносин на основі сучасних гуманістичних принципів.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є

з'ясування сутності основних категорій етики;
опис та розкриття предмету етики, її актуальності та її проблематики;
аналіз основних етапів виникнення та розвитку зарубіжної і вітчизняної етичної думки;
продемонструвати специфіку основних шкіл, напрямків та концепцій етичної думки;
розкриття змісту основних етичних теорій;
розглянути моральні засади сучасних міжособистісних відносин.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент:

знання основних етапів виникнення та розвитку зарубіжної і вітчизняної етичної думки;
знання основних шкіл, напрямків, концепцій етичної думки; змісту основних етичних теорій та загальних моральних засад суспільства;
вміння пояснити основні проблеми етичної думки, особливості її розвитку;
вміння пояснити основні поняття категоріального апарату етики; та вміння характеризувати особливості різних типів моралі;
використовувати отримані знання задля розуміння сучасних реалій;
шанобливо і дбайливо ставитися як до світової, так і до вітчизняної культурної спадщини і традицій;
поєднувати професійні знання з фундаментальними моральними та естетичними цінностями;
відповідально ставитися до професійних обов'язків;
вміти налагоджувати ефективну комунікацію з урахуванням етики та етикету.

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування студентами компетентностей:

Інтегральні: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим;
Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
Здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою;

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

Здатність застосовувати навички співпереживання та розвивати емоційний інтелект;

Здатність висловлювати та відстоювати чітку моральну позицію.

Вміння самостійно приймати рішення та займати свідому позицію в житті;

Відповідальність за власні дії;

Вміння працювати у команді;

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту заочна форма навчання	
		Кількість кредитів: 3	Галузь знань: 23 «Соціальна робота»
Загальна кількість годин: 90	Спеціальність: 231 «Соціальна робота»	Рік підготовки:	
		4-й	
		Семестр	
		7-й або 8-й	
Годин навчання: аудиторних – 12 самостійної роботи студента – 78	Освітній ступінь: бакалавр ОПІ «Соціальна робота»	Лекції	
		4 год.	–
		Практичні	
		8 год.	–
		Лабораторні	
–	–	Самостійна робота	

		78 год.	–
		Індивідуальні завдання:	
		–	
		Вид контролю: залік	

2.1 Опис освітнього компоненту.

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Дисципліна «Етика соціальної роботи» як складова підготовки соціального працівника. Етичні принципи та система моральних норм у соціальній роботі	2	Вступна
2	Особистість соціального працівника як фахівця і громадянина. Деонтологія у соціальній роботі.	2	Підсумкова
	Всього годин	4	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Дисципліна «Етика соціальної роботи» як складова підготовки соціального працівника. Етичні принципи в соціальній роботі	2	Розповідь, пояснення, індуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
2.	Морально-етична та професійна культура соціального працівника. Особистість соціального працівника як фахівця і громадянина.	2	Синтетичний: Презентація, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
3.	Деонтологія у соціальній роботі. Тренінг соціального спілкування.	2	Словесні, наочні, практичні	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
4.	Соціально-педагогічні особливості вирішення конфліктів. Моральний портрет соціального працівника.	2	Розповідь, пояснення, індуктивний	Підсумковий контроль: залік
	Всього годин	8		

2.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількі	Методи	Форми
---	------------	--------	--------	-------

з/п		сть годин	навчання	контролю
1.	Дисципліна «Етика соціальної роботи» як складова підготовки соціального працівника	7	Робота з джерелами	Поточний контроль
2.	Етичні принципи в соціальній роботі	8	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Стендова доповідь, Тестовий контроль
3.	Етичні стандарти соціальної роботи і соціальної допомоги	7	Підготовка виступу (презентації)	Поточний контроль
4.	Система моральних норм у соціальній роботі	7	Робота з джерелами	Виступ на задану тему
5.	Морально-етична культура соціального працівника	7	Робота з джерелами	Творчі завдання, Тестовий контроль
6.	Професійна етика соціального працівника	7	Підготовка есе	Поточний контроль
7.	Особистість соціального працівника як фахівця і громадянина.	7	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Перевірка творчих робіт
8.	Деонтологія у соціальній роботі.	7	Підготовка есе	Поточний контроль
9.	Філантропія у соціальній сфері.	7	Частково-пошуковий, дослідницький	Перевірка творчих робіт
10.	Соціально-педагогічні особливості вирішення конфліктів	7	Робота з джерелами	Стендова доповідь, Тестовий контроль
11.	Моральний портрет соціального працівника.	7	Частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль, Залік
	Всього годин	78		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти в Харківському національному медичному університеті, затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181.

Контроль поточної навчальної діяльності здійснюється викладачем академічної групи на кожному практичному занятті відповідно до нижчезазначених видів діяльності з використанням певних критеріїв оцінювання:

1. УСНА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на основні питання, а також на додаткові питання викладача. При цьому студент повинен продемонструвати глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, вдало ілюструвати їх прикладами із життя або художньої літератури, продемонструвати вміння відстоювати власну точку зору при розв'язанні задач, проблемних ситуацій, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”**, при недостатньо повній відповіді на деякі питання.

“задовільно” виставляється, якщо студент засвоїв основні положення курсу, володіє необхідним мінімумом понять, може використати їх при розв'язанні задач. При цьому можливі нечіткі відповіді на деякі основні і додаткові питання, а також репродуктивність мислення.

“незадовільно” ставиться тоді, коли не виконуються названі вище вимоги.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТУ) В АУДИТОРІЇ:

“відмінно” ставиться за вміння чітко, зрозуміло донести основні положення проблеми в межах наданого для цього часу (7-10 хвилин), за відповіді на запитання аудиторії, за вміння володіти її увагою, а також за емоційно натхнений контекст доповіді і належне технічне оформлення реферату відповідно до вимог наукових праць.

“добре” ставиться при виконанні вище визначених умов, але при недостатньо повному виконанні їх обсягів.

“задовільно” ставиться, якщо студент демонструє виключно репродуктивний підхід до викладання проблеми без елементів творчості, без належного оформлення тексту реферату.

“незадовільно” ставиться у тому випадку, коли студент не в змозі презентувати реферат, не володіє матеріалом, який у ньому викладений, а також у тому випадку, якщо реферат взагалі не підготовлений.

3. СТЕНДОВА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на поставлене питання, коли студент має продемонструвати не тільки глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, а і вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” - загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”** при недостатньо повній або вірній відповіді на питання.

"задовільно" виставляється, якщо відповідь є нечіткою, недостатньо аргументованою, неповною або у більшій мірі невірною.

"незадовільно" ставиться тоді, коли відповідь відсутня або є невірною.

4. АКТИВНІСТЬ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ:

Оцінюється заохочувальними балами відповідно до участі у обговоренні питань, а також з урахуванням якості наданих відповідей.

5. **САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА** оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті з урахуванням виконання наступних вимог:

- додатково підготовлена інформація з теми заняття вдома;
- здійснено знайомство з першоджерелами;
- здійснено рецензування джерел (анотації);
- підготовка презентаційних матеріалів;
- робота з нормативними джерелами;
- портфоліо;
- підготовка есе;
- виконання творчих завдань.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал з ПНД визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		

4.45-4,46	178	3.67-3,69	147
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139

3.2 Питання до заліку

1. Об'єкт, предмет, мета та завдання дисципліни.
2. Етика як наука про мораль.
3. Професійна етика як одна з фундаментальних теоретичних основ будь-якої професійної діяльності.
4. Основні завдання професійної етики.
5. Професійна етика як різновид загальної моралі і моральності.
6. Важливість етики в соціальній роботі.
7. Етика соціальної роботи як складова філософської науки.
8. Функції етики соціальної роботи: оціночна, регулятивна, організаційна, керівна, мотиваційна, координуюча, регламентуюча, виховна, комунікативна, прогностична, соціальна та ін.
9. Взаємозв'язок між поняттями «етика», «мораль», «моральність».
10. Мораль і моральність як категорії етики.
11. Взаємозв'язок принципів соціальної роботи та принципів етики соціальної роботи.
12. Основні принципи соціальної роботи, що викладені у «Міжнародній Декларації про етичні принципи соціальної роботи».
13. Принципи професійної етики соціального працівника: дотримання інтересів клієнта; відповідальність за небажані результати діяльності соціального працівника; повага прав клієнта; врахування індивідуальності клієнта; дотримання конфіденційності у роботі з клієнтом; доброзичливе ставлення до клієнта; безкорисність; чесність.
14. Значущість толерантності у діяльності соціального працівника.
15. Взаємозв'язок ціннісних принципів соціальної діяльності та специфіки професійної моралі соціальних працівників.
16. Етичні принципи соціальної роботи.
17. Характеристика моральних принципів та їх місце в соціальній роботі.
18. Види цінностей. Місце та роль цінностей в соціальній роботі.
19. Цінність людини як аксіологічний принцип соціальної роботи.
20. Характеристика основних категорій етики соціальної роботи.
21. Етичне вчення про мораль як моральний регулятор взаємодії між людьми.
22. Моральні норми у соціальній роботі як система.
23. Категорії етики соціальної роботи.
24. Етичні стосунки, етична свідомість, етичні дії.
25. Фахові цінності у соціальній роботі.
26. Моделі прийняття фахових рішень: патерналістична, інструментальна, контрактна, персоналістична.
27. Професійні межі соціальної роботи.
28. Порівняльний аналіз міжнародних етичних стандартів та етико-правових аспектів нормативно-законодавчої бази України.
29. Етична складова соціальної роботи, що закладена в законодавчих актах.

30. Напрямки діяльності щодо відповідності соціальної роботи чинному законодавству держави.
31. Напрямки діяльності соціальних працівників відповідно до діючих законів та законодавчих актів та способів їх дотримання.
32. Моральні норми як складова моралі і нормативна регуляція соціальної роботи.
33. Моральні норми як основа етичного кодексу соціального працівника.
34. Функції морально-етичних норм і правил соціальної роботи.
35. Взаємозв'язок професіоналізму соціального працівника та гуманістичної спрямованості його особистості.
36. Формування у соціального працівника гуманістичної системи світогляду задля необхідності надання допомоги людині.
37. Обумовленість ефективності соціальної роботи особистісними якостями соціального працівника.
38. Якості соціального працівника: морально-гуманістичні, психолого-педагогічні та психоаналітичні як гарант результативної роботи з пацієнтами.
39. Моральна свідомість як складова моральних знань, моральних потреб і моральних переконань.
40. Критерії моральності у соціальній роботі.
41. Складові моральної поведінки соціального працівника.
42. Причини етичної регламентації соціальної роботи: втрата духовності й моральності; низький статус й престиж соціальної роботи; відсутність налагодженої системи соціальної роботи; творчий характер діяльності соціального працівника.
43. Значення морального вибору у діяльності соціального працівника.
44. Моральна відповідальність соціального працівника перед клієнтом, колегами, суспільством, державою.
45. Сутність та принципи деонтології соціальної роботи.
46. Значення ключових понять: професійний обов'язок та професійна повинність (зобов'язання).
47. Сутність обов'язку соціального працівника та його особистісне усвідомлення.
48. Поняття «відповідальність».
49. Відповідальність соціального працівника та її типологія.
50. Принципи деонтології соціальної роботи.
51. Ключові поняття філантропії: філантропія, меценатство, спонсорство, благодійність, милосердя.
52. Основні види, напрями та форми благодійництва.
53. Важливість розвитку благодійництва для різних об'єктів соціальної роботи.
54. Напрямки діяльності соціального працівника щодо розвитку благодійного руху серед різних верств населення.
55. Стандарти соціальної роботи з клієнтом.

56. Етичні стандарти взаємодії соціального працівника з колегами.
57. Зміст і структура етичної культури соціального працівника.
58. Сутність етичних основ спілкування в діяльності соціального працівника. Зони та позиції під час співпраці соціального працівника з різними об'єктами і суб'єктами соціальної діяльності.
59. Функції, правила, форми та стилі етичного спілкування. Роль слухання у соціальній діяльності, його етичні основи і рівні.
60. Закономірності конфліктів у людських взаєминах.
61. Суть конфлікту як виду критичних ситуацій.
62. Суть посередницької діяльності у професійній практиці з розв'язання конфліктів соціальним працівником.
63. Способи розв'язання типових конфліктних ситуацій у професійній практиці соціального працівника.
64. Основні компоненти портрету соціального працівника: педагогічна культура, фахово-моральні чесноти, харизматичні якості, зовнішній вигляд, мовна культура фахівця, професійний імідж.

3.3. Правила оскарження оцінки: кожний студент має право на оскарження отриманої оцінки, для чого передусім, має звернутися до свого викладача, а за необхідності – до завідувачки кафедри, професорки Карпенко К.І. (головний корпус, 3-ій поверх, к. 117; на електронну пошту ki.karpenko@kntmu.edu.ua).

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Силабус та сам процес викладання дисципліни враховує можливість повноцінного залучення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кафедра філософії – це простір, вільний від будь-якої дискримінації, дружній до осіб з особливими освітніми потребами.

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Відпрацювання відбувається онлайн та/або оффлайн згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять» та відповідно до графіку прийому відпрацювань, розміщеному на інформаційному стенді кафедри / на сторінці кафедри на платформі Moodle.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії. Основні «так» і «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача (так само в онлайні);
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;

- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику під час занять.

Порядок інформування про зміни у силабусі. Викладач зобов'язаний проінформувати студентство про зміни, внесені до силабусу. Оновлений силабус розміщується на офіційному сайті університету відповідно до встановленого порядку.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчання в рамках дисципліни відбувається згідно Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf). Усі факти порушення академічної доброчесності як з боку студента, так і з боку викладача можуть бути винесені на розгляд Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf).

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату.

Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Використання електронних гаджетів допускається виключно в навчальних цілях і з дозволу викладача.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Вступ до соціальної роботи: [навч. посіб. / за заг. ред. Т. Семигіної та ін.] – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
2. Етика: Навч. посібник / В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська та ін.; за ред.проф. В.О.Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2021. – С.5-13.
3. Етика: підручник. / М. Тофтул. – К.: Академія, 2021. – 440 с.
4. Іщук С.В. Етика соціальної роботи. Курс лекцій / Тернопіль, ТДПУ, 2008.- 59 с.
5. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Навчальний посібник. / під заг. ред. А.П. Алексеенко, В.М. Лісового. – Харків, 2010, Колегіум. – 340 с.

Допоміжна:

1. Matthews George Introduction to Philosophy: Ethics. – 2019. – 113 p. // <https://press.rebus.community/intro-to-phil-ethics/>

2. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. – Харків: КСД, 2020. – 160 с.
3. Куннас Т. Зло. Розкриття сутності зла у літературі та мистецтві. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 288 с.
4. Сенека, Л.-А. Діалоги; пер. з латин. А. Содомора. – Львів: Апріорі, 2016. – 320 с.
5. Седакова О. Найкращий університет. Епоха, особа, традиція; пер. з рос. М. Коцюбинської, В. Богуславської, Л. Лисенко та ін. – К.: Дух і Літера, 2011. – 248 с.
6. Тофтул М.Г. Етика: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 416 с.
7. Зозуляк Р. Етика соціально-педагогічної діяльності: [методичні рекомендації] / Р. Зозуляк. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2007. – 40 с.
8. Капська А. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / А. Капська. – К.: ДЦССМ, 2006. – 306 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4208>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами

Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

Інклюзивна освіта:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-1632&Itemid=33&lang=uk

Академічна доброчесність:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx